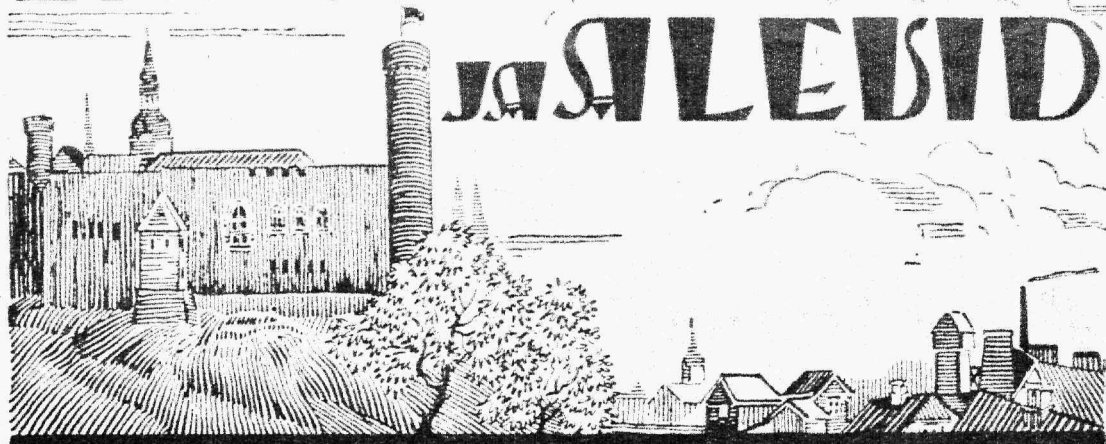

LINNAD JA ALEVID

«EESTI LINNADE LIIDU HÄALEKANDJA»

Väljaandja: Eesti Linnadeliit, Tallinnas. Vastutav toimetaja: V. Smetanin.
Toimetus ja talitus: Eesti Linnadeliit, Tallinn, Pikk 6.

Ilmub 10 korda aastas.

VII aastakäik.

Numbri hind 25 senti.

Nr. 4

19. septembril

1934

SISU.

Järelkool — *A. Maramaa.*

Perekonnanimede ja nimede eestistamisest uue Nimekorralduse seaduse järgi — *O. Angelus.*

Tulikahjud linnades ja aleveis ja nende kaitse ümberkorraldamise võimalused keemilisest küljest — *A. Kümmel.*

Riigikohtu otsuseid.

Kirjandus.

ELL tegevusest.

Kroonika.

LINNAD JA ALEVID

EESTI LINNADELIIDU HÄÄLEKANDJA

Väljaandja: Eesti Linnadeliit, Tallinnas --- Vastutav toimetaja: V. Smetanin

№ 4

VII AASTAKÄIK

Toimetus ja talitus: Eesti Linnadeliit, Tallinn,
Pikk 6, telefon 431-58.

Ilmub 10 korda aastas.

Numbri hind 25 s.

19. septembril

1934

Järelkool.*)

A. Maramaa.

Viljandi linnapea.

Tänane jutt on lihtne ja lühike. Küsimus on Teile kõigile tuttav. Oli vaja seda ainult tõsta. Ja seda ma teengi.

Teie kõik teate, et meie algkoolilõpetanud on koguni lapsed veel, läbisegi 14 a. vanad. Suurem hulk neist ei lähe õppima edasi. Väga paljud ei lähe ka õppima ametit. Pideva töö jaoks on nad veel liiga noored. Ja seda tööd paljudel polegi. Talveti näiteks seistakse kuude viisi tegevuseta.

Teie kõik mõistate, mis see tähendab, kui laps, noor inimene on tegevuseta. Koolis õpitu hakkab ununema, sest ei tehta tegemist enam mingisuguse õppimisega. Koolis oli sundus õppida. Nüüd pole seda enam. Isegi ajalehtede vastu tuntakse vähe huvi ja kui loetakse midagi, siis õige kahtlasi lehti ja raamatuid.

Koolis sissekasvatatud distsipliin hakkab kaduma ja andma maad ulakusele. Kas me ise oleme vähe lugenud ajalehist igasuguseist ulakusist, kus tegelasiks on just noored?

Kui näha, kuulda, lugeda kõike seda noorte tagaspidiminekut, mis järgneb algkooli lõpetamisele, siis tõuseb tahtmata küsimus — kas me siis tõesti lubame ja ei taha kuidagi takistada, et koolis õpitu, mille juures nähtud ju nii palju vaeva ja kantud kulu, ei häviks enne, kui noor inimene veel õieti oskab hinnata õpitud, enne, kui ta saab täisealiseks?

Omavalitsused ja riik on algkooli ülalpidajad ja selle suure kulu kandjad, mida nõuab algkooli ülalpidamine. Seepärast ei või riik ja omavalitsused vaadata pealt, võtmata midagi ette, kui noorisse maetud riigi ja rahva raha läheb kaduma ja noo-

red ise ka hukkuvad. Aga mida võtta ette selle vastu?

Viljandi kooli- ja linnategelased on küsimust juba kaalunud. Nad on leidnud ja tunnustanud vajalikuks, et noored pärast algkooli lõpetamist, kui nad keskkooli ei lähe, jääksid algkooli kasvatava mõju alla. Seks on vaja, et algkooli lõpetamisega ei lõpeks sunduslik õppimine. Algkoolilõpetanud noored peaksid täisealiseks saamiseni käima iga aasta koolis vähemalt 50 tundi. Ega see polegi mingi uus mõte, mis Viljandis leiutatud. Ei! See on päris vana võte. Meie, vanemad tegelased mäletame veel toda aega me algkooli minevikust, aastat 40 tagasi, kus algkooli, vallakooli lõpetanud peakoolini pidid käima kordamiskoolis. See kordamiskool tuli kokku kas sügisel enne vallakooli algust või kevadel pärast kooli lõppu. Kursus kestis kaks nädalat.

Nagu me mitmel alal oleme läinud tagasi vana juurde, leides, et see vana oli hea ja õige, et me mitmel alal oleme minemas tagasi vana juurde, siis teeme päris õieti ja hästi, kui me ka kordamiskooli asjas läheme tagasi vana juurde ja pane-me oma noored õppima veel pärast algkooli lõpetamistki. See kordamis- või järelkool võiks olla korraldatud mitmet viisi. Viljandi tegelased tunnustasid Viljandi oludes kohaseimaks lasta tulla noori kooli juurde iga kahe nädala takka laupäeviti ja nimelt kolmeks tunniks korraga. Kogutud andmeil tuleb Viljandis iga algkooli kohta ümmarguselt 100 õpilast, kes peaksid käima järelkoolis. Seega saaksime iga algkooli kohta kaks järelklassi à 50 õpilast. Kui laseme kummalgi klassil

*) Kantud ette ELL esindajatekogu koosolekul Haapsalus 8. juulil 1934.

tulla kokku kahe nädala takka, siis oleks koolis iga nädal kolm järelkoolitundi. Luges, et kooliaastas on ümmarguselt 35 koolinäädalat, saame iga kooli kohta aastas ümmarguselt 100 koolitundi. Arvestame õpetaja keskmiseks tunnitasuks 1 kr., siis oleks järelkooli õpetamiskulu iga kooli kohta 100 kr. Majanduslikud kulud oleksid minimaalsed.

Nii näeme, et järelkooli ülalpidamine, sellise järelkooli, nagu Viljandis on kavatsatud, ei tule kulukas. Ma julgen loota, et iga omavalitsus — linn, alev, vald — sellest kulust saab üle riigi abita.

Aga milline takistus on siis ees sellise järelkooli teostamiseks? Miks näiteks me Viljandis pole seda juba viinud ellu?

Puudub seadus. Omavalitsusel puudub õigus sundida vanemaid saatma oma lapsi järelkooli. Ja järelkool, kui temast midagi peab tulema välja, peab olema sunduslik. Omavalitsusil peab olema õigus anda sundmäärust järelkoolis käimiseks. Järelkooliseadus määraku ära põhimõtte ja kohustuse miinimumi, omavalitsused oma sundmäärusega korraldagu detailid.

Tugedes ülaltoodule, lubatagu ELL esindajatekogule teha ettepanek tunnustada rahva kasvatamise ja hariduse huves hädatarvilikuks järelkooli, kui kordamisõppusi me noorile, milleks tuleks anda sundusliku järelkooli seadus, pidades seejuures silmas asjaolu, et järelkooli ülalpidamine ei muutuks omavalitsusile üle jõu käivaks.

Perekonnanimede ja nimede eestistamisest uue Nimekorralduse seaduse järgi.

O. Angelus.

Siseministeeriumi Administratiivosakonna abidirektor.

13. juunil 1934 pandi Riigivanema poolt dekreedina kehtima Nimekorralduse seadus (RT 52 — 1934), millise seaduse kehtimahakkamisega (30. juunil 1934) kaotasid kehtivuse Perekonnanimede võtmise seadus (RT 11 — 1926) ja Perekonnanimede muutmise seadus (RT 57 — 1930). Kõnesoleva seadusega kehtimapanud kord läheb nii perekonnanimede võtmisel kui ka perekonnanimede ja nimede (eesnimede) muutmisel tunduvalt lahku senikehtinud korrast.

Uue seaduse peasihiks on kaasaaitamine perekonnanimede ja ka nimede eestistamisele, selle eestistamise hõlbustamise ja teatavate soodustuste andmise teel, millest lähemalt allpool.

Nimekorralduse seadus jagub nelja ossa: esimene (§§ 1—9) käsitleb perekonnanimede võtmist, resp. andmist neile Eesti Vabariigi kodanikele, kel puudub perekonnanimi, teine (§§ 10—18) — perekonnanimede muutmist, kolmas (§§ 19—24) — nimede (eesnimede) muutmist ja neljas (§§ 25, 26) — seaduse elluviimist.

Esimene osa, mis asendab endise Perekonnanimede võtmise seaduse, kõnesoleva küsimuse arutamisel ei evi tähtsust; üldse peab ütleva, et sel osal puudub suurem praktiline tähtsus, kuna perekonnanimeta kodanikke leidub vaid üksikuid

Petserimaa ja Narvataguseis vene valdades ja siin-seal siseriigis, jällegi venelaste seas, kes sinna on asunud elunema viimase 15 aasta jooksul piiriäärseist maakohtadest. Need on isikul, kes kuidagi juhuslikult on jäänud perekonnanimeta, sest 1921. a. Seadusega Petserimaa ja Narvoovataguste valdade elanikkude perekonnanimede kohta (RT 26 — 1921) ja selle seaduse põhjal Vabariigi Valitsuselt samal aastal antud Määrusega Petserimaa ja Narvoovataguste valdade elanikkude perekonnanimede seaduse teostamise kohta (RT 58 — 1921) korraldati perekonnanimede küsimus perekonnanimeta kodanike kohta. Et mõni üksik kodanik tol korral siiski jäi perekonnanimeta, vaatamata Siseministeeriumi esindajate S. Sommeri, V. Ernitsa ja teiste energilisele tööle, on seletatav nähtavasti seega, et vastav kodanik viibis perekonnanimede panemise ajal siseriigis, kus tähendatud seadus ei kehtinud.

Perekonnanimede võtmine, resp. määramine on, vaatamata kõigile sellele, võetud uude seadusse, sest esiteks on a) juhtumeid, kus Eesti Vabariigi kodanikul puudub perekonnanimi (umbes 3—5 juhtumit aastas), ja b) veel rohkem juhtumeid, kus Eesti Vabariigi riikkondsusse võetud isikuil puudub perekonnanimi (enamasti vene valdades elunevad riikkondsus-

seta, n. n. Nansen'i passiga elunevad isikud), ja teiseks on perekonnanime võtmise ja selle muutmise protseduuril palju ühist, mistõttu loeti otstarbekohaseks perekonnanime asjad koondada ühte seadusse, nagu see näiteks on teostatud Soomes (*Laki sukunimestä* 23. detsembrist 1920).

Kuna jutt on perekonnanime eestistamisest, olgu siin tähendatud, et nimeetatud Petserimaa ja Narovaataguste valdade elanikkude perekonnanime seaduse põhjal (§ 1 märkus) võisid ses seaduses ettenähtud lihtsustatud korras ja tähtajal erandina tol ajal kehtivast Perekonnanime muutmise seadusest (RT 2/3 — 1920) perekonnanime muuta need Petserimaal ja Narvataguseis valdades elunevad Eesti Vabariigi kodanikud, kel oli võõrakeelse kõlaga perekonnanime. Seda soodustust on ka kasustatud, kuid hoopis vähemal määral, kui seda võis loota, arvatavasti suurema kihutustöö puudumisel; pealegi puudus tol ajal üldiselt veel arusaamine perekonnanime eestistamise tähtsusest. Kui praegu sellist 1921. a. Petserimaa ja Narvataguste valdade kohta kehtimapanud korda saaks viia ellu üle riigi, oleksid sel muidugi head tagajärjed, kuid seda, minu arvates, mitmesuguseil põhjusil teha ei saa.

Nimekorralduse seaduse teine osa (perekonnanime muutmised), minu arusaamise järgi seaduse tähtsaim osa, käsitleb muuseas perekonnanime eestistamist.

Eesti Vabariigi kodanikkude palvel võib siseminister otsustada muuta nende perekonnanime, kui seks on mõjuvad põhjused. Selliste mõjuvate põhjuste hulka kuulub: 1) perekonnanime võõrkeelne kuju, 2) perekonnanime halb või labane tähendus või perekonnanime halb kõla, 3) soov eristada perekonnanime, kui see on liiga laialt tarvitusel, 4) soov säilitada sugukonnanime, 5) soov mitmest perekonnanime teisendist tarvitada ainult üht perekonnanime, 6) muud pp. 1—5 nimetatud põhjused, mida siseminister peab mõjuvaiks (Nimekorralduse seadus § 10).

Seaduseandja on neist perekonnanime muutmise põhjusist eriti tõstnud välja p. 1 all tähendatud põhjuse, s. o. perekonnanime muutmise tema võõrkeelse kuju tõttu. Nimekorralduse seaduse § 12 viimase lõigu põhjal on nimelt 5-kroonisest perekonnanime muutmise registreerimise kulust kahe aasta jooksul, arvates Nimekorralduse seaduse kehtimahakkamise päevast, vabad need kodanikud, kes soo-

vivad oma perekonnanime eestistada. Samade kodanikkude vastavad sooviavaldused ühes lisadega on tempelmaksuvabad samuti kahe aasta jooksul, arvates kõnesoleva seaduse kehtimahakkamise päevast. Nii et ainus maks, mis tuleb tasuda perekonnanime eestistamisel 1. juulini 1936, on „Riigi Teatajas“ kuulutamise maks, mille suurus on praegu 2 krooni.

Kuna võib arvata, et perekonnanime eestistamine meil nüüd võtab hoogu, ja kuna seaduseandja tahe on seda eestistamist soodustada ja kergendada, saatis Siseministeeriumi Administratiivosakond kõigile omavalitsusperekonnaseisuametnikele ringkirja, mille põhjal siseministri nõusolekul võivad nüüdsest peale perekonnanime muutmise palveid vastu võtta ka omavalitsusperekonnaseisuametnikud, kuna nad on inimesile kergesti kättesaadavad ja kuna nende poole kodanikel tuleb perekonnanime muutmisel niikui nii pöörduda perekonnaseisutunnististe saamiseks (Nimekorralduse seaduse § 12, p. 2). Muidugi võivad kodanikud, kui nad seda soovivad, pöörduda ka otse Siseministeeriumi poole.

Omavalitsusperekonnaseisuametnikude ülesanded sel alal piirduvad seejuures ainult avalduste vastuvõtmisega, kontrollimisega, kas kõik seadusega nõutud dokumendid on korras ja avaldisele lisatud juurde, ja avaldise, lisade ja raha edasisaatmisega Siseministeeriumile, kelle võimkonda kuulub avalduste lahendamine.

Seega tuleb omavalitsusperekonnaseisuametnikele ülesandeid juurde, muidugi kui nad tahavad neid enda peale võtta; kohustada neid seks ei saa. Vaatamata sellele, on väheusutav, et mõni omavalitsusperekonnaseisuametnik keelduks uue ülesande täitmisest. Sellist omavalitsusperekonnaseisuametnikkude arusaamist perekonnanime eestistamisest ministeerium ei eelda, vaid vastuoksa, on arvamusel, et need perekonnaseisuametnikud omaltpoolt aitavad kodanikele selgitada perekonnanime eestistamise tähtsust ja vajadust.

Nagu öeldud, seisab omavalitsusperekonnaseisuametnikkude ülesanne perekonnanime eestistamiste (ja üldse muutmiste) alal vastavate avaldiste vastuvõtmises, kontrollimises ja edasitoimetamises, kusjuures see kontroll on ainult vormiline, mitte aga sisuline; viimane ülesanne kuulub täielikult Siseministeeriumile.

Et kodanikele kergendada perekonnanime muutmist, eriti eestistamist, mil-

leks, nagu tähendatud, on vaja muuseas esitada perekonnaseisutunnistis, on Nimekorralduse seaduse elluviimise juhtnööres (RT 56 — 1934) nähtud ette selline kord, et omavalitsusperekonnaseisuametnik määrib perekonnaseisutunnistisele ka andmed selle kohta, kus isiku sünd, tema laste sünnid ja tema abielu on kantud perekonnaseisuraamatuisse (nagu seda juba pikemat aega teeb Tallinna Linna Perekonnaseisuamet), tähendades ära, milliste dokumentide põhjal need andmed on märgitud perekonnaseisutunnistisele. Selliste andmetega varustatud perekonnaseisutunnistise esitamise korral pole kodanikul enam vaja esitada ametlikke teatise selle kohta, kus tema ja tema laste sünnid ja tema abielu on kantud perekonnaseisuraamatuisse (juhtnööride § 2). See kord lihtsustab asjaajamist kodanikele, mistõttu omavalitsusperekonnaseisuametnikel tuleks perekonnaseisutunnististe väljaandmisel pärida kodanikelt (juhtumil kui nad ei esita avaldist perekonnaseisuametniku kaudu), milleks nad perekonnaseisutunnistist vajavad ja kui selgub, et seda vajatakse perekonnanime muutmiseks, varustada perekonnaseisutunnistis kõnesolevate andmetega.

Perekonnanimede eestistamise avaldiste vastuvõtmisel tuleb omavalitsusperekonnaseisuametnikel, pidada eriti silmas järgmist:

Perekonnanime muuta, järelikult ka eestistada, võib üksnes Eesti Vabariigi kodanik. Kehtivuse kaotanud Perekonnanimede muutmise seadus (RT 57 — 1930) nägi muuseas ette ka tunnistise esitamist riikkondsuse kohta (§ 2, p. 1). See nõudmine on nüüd langenud ära, kuna: 1) perekonnakirjad peetakse ainult Eesti Vabariigi kodanikkude kohta ja riikkondsusest lahkunute perekonnakirjad suletakse (Perekonnaseisuseaduse § 1, RT 191/192 — 1925), ja 2) perekonnanimede muutmisel tuleb esitada perekonnaseisutunnistis (Nimekorralduse seadus § 12, p. 2). Samul motiivil on langenud ära ka nõudmine eritunnistise järgi perekonnaseisu ja alalise elukoha kohta, ka need andmed leiduvad perekonnaseisutunnistisel. Olgu siin tähendatud, et omavalitsuste, eriti aga valdade perekonnaseisuametnikud perekonnakirjade korraldamisel kipuvad patustama. Juhtub sageli, et neid korraldatakse ka välismaalasil [riikkondsusetud on Riigikohtu seletuse järgi samuti välismaalased (vt. Riigikoh-

tu otsust 27. septembrist/14. oktoobrist 1927, nr. 35)].

Perekonnanimede eestistamise soov eeldab kaht momenti: muuta kavatsetav perekonnanimi peab olema võõrapärane ja soovitud uus perekonnanimi peab olema eestipärane. See ei tähenda sugugi veel, et nii vana kui ka uus perekonnanimi peab väljendama mingisuguse mõiste. „Goethe“ on kahtlemata saksapärane perekonnanimi, kuid ei tähenda midagi; „Lauri“ jällegi on eestipärane, kuid samuti tähenduseta perekonnanimi. Eestipärane perekonnanimi peab kõlalt ja kujult olema eestipärane. Muidugi võib juhtuda, et selle küsimuse lahendamisel tekib kahtlusi. Sellisel puhul peaks omavalitsusperekonnaseisuametnik küsima Siseministeeriumi arvamust või juhtima kodaniku Siseministeeriumi, sest Nimekorralduse seaduse elluviimise juhtnööride § 9 järgi otsustab küsimuse, kas soovitud uus perekonnanimi ja muuta kavatsetav perekonnanimi on eestipärased, siseminister, kahtluse korral kuulates ära keeleteadlaste arvamust. Küsimus on muidugi maksude tõttu tähtis: ühel juhtumil tuleb tasuda vaid 2 kr., teisel aga 7 kr. + tempelmaks.

Raskusi võib veel tekkida omavalitsusperekonnaseisuametnikel perekonnanimede eestistamise avaldiste vastuvõtmisel: nemad ei tea, kas soovitud uus perekonnanimi on kantud perekonnanimede kaitse-registrisse või mitte.

Nimekorralduse seaduse § 18 järgi seatakse Siseministeeriumis sisse perekonnanimede kaitseregister, kuhu endid võivad lasta kanda kõik need kodanikud ja nende õigusjärglased, kes on oma perekonnanime eestistanud pärast 17. detsembrist 1919, s. o. pärast esimese Perekonnanime muutmise seaduse (RT 2/3 — 1920) kehtimahakkamist. Perekonnanimede kaitseregistrisse kandmise kuludeks tuleb seks soovi avaldanud isikul tasuda 25 kr., mille summa saabumise päevast Siseministeeriumi loetakse vastav perekonnanimi võetuks tähendatud registrisse. Kaitse-registri mõte seisab ses, et kodaniku perekonnanime, mis on kantud registrisse, ei saa anda teisile, arvatud välja tema sugulased. Paljud kodanikud, kes on eestistanud oma perekonnanime, soovivad jätta selle perekonnanime ainult endale ja oma perekonnale ja ei taha, et seda võiks endale valida ja kandma hakata igauks; seejuures aga puudub paljudel kodanikel võimalus uurida Riigi Teataja lisi, et vadata, kas keegi pole avaldanud soovi kan-

da nende perekonnanime. Kaitseregistri alusel Siseministeerium ise valvab selle järele, et kaitseregistrisse kantud kodanike perekonnanimesid ei saa anda teistele, neile sootuks võõraile isikuile. Kaitseregistri sisseseadmise mõte seisab muidugi ses, et ka selle abinõu abil õhutada kodanikke perekonnanimedega eestistamisele, sest soov paista välja teiste seast kas või algupärase perekonnanimega, on väga inimlik.

Kuigi perekonnanimedega kaitseregistri olelus võib üksikuid juhtumeid tekitada arusaamatusi, siis tuleb tähendada, et neid arusaamatusi võib juhtuda ka ministereeriumis. Oletame, et A. soovib endale võtta perekonnanime, mis kaitseregistrisse pole veel kantud. Ministereerium kuulutab perekonnanime muutmise soovist „Riigi Teatajas“ (Nimekorralduse seadus § 14), kutsudes üles asjast huvitatud isikuid kolme kuu jooksul kirjalikult teatama oma vastuvaidlused perekonnanime kavatsitava muutmisele. Selle kolme kuu jooksul esitab aga B., kes endale varem on võtnud A. poolt soovitud eestipärase perekonnanime, sooviavalduse kanda tema perekonnanime kaitseregistrisse. Teha pole midagi, ja A.-le tuleb teatada, et Nimekorralduse seaduse § 18 põhjal ei saa talle anda soovitud uut perekonnanime. Omavalitsusperekonnaseisuametnikud võivad rahulikult võtta vastu perekonnanimedega eestistamise avaldusi, endale muret tekitamata, kas soovitud perekonnanime on kantud kaitseregistrisse või mitte; sellest teatab sooviavaldajale juba Siseministeerium. Üldiselt võib arvata, et kaitseregistrisse kantavate perekonnanimedega arv ei paisu suureks võrdlemisi kõrge maksu (25 kr.) tõttu.

Nimekorralduse seaduse § 17 ja juhtnõõride § 5 järgi kehtib perekonnanime muutus ka abikaasa ja alla 18-aastaste vallaliste laste kohta; üle 18-aastaste vallaliste laste kohta aga ainult siis, kui nad on ühinenud vanemate sooviavaldusega, millist ühinemist need lapsed võivad avaldada allkirja andmisega vanemate poolt esitatud sooviavaldisel. Sellest järgneb: 1) et abielusolijad lapsed ei saa ühineda vanemate sooviavaldusega, vaid peavad perekonnanimedega muutmist algatama iseisvalt üldise korra järgi, ja 2) et lapsed ei saa esineda ühise sooviavaldusega, kui ükski vanemaist ei ela, samuti ka siis, kui vanemad ei esita sooviavaldist. Olgu siinkohal tähendatud, et abielusolija perekonnanime võib muuta ainult abikaasa

nõusolekul (Nimekorralduse seaduse § 11), millist nõusolekut abikaasa võib avaldada allkirja andmisega teise abikaasa poolt esitatud perekonnanime muutmise sooviavaldisel (juhtnõõride § 8).

Perekonnanime muutmise otsuse ärakirja põhjal, mis Nimekorralduse seaduse § 16 alusel saadetakse vastavale perekonnaseisuametile, politseiasutisele ja omavalitsusele, teeb perekonnaseisuametnik vastavasisi aktiraamatuis ja perekonnaregistris sellekohased märkused: aktiraamatuis — vastava akti äärel, perekonnaregistris — märkustelahtris.

Lõpuks veel paar üldist märkust perekonnanimedega eestistamise kohta.

Kuna Nimekorralduse seaduse § 10 järgi loetakse perekonnanime muutmise mõjuvaks põhjuseks muuseas perekonnanime halb või labane tähendus või perekonnanime halb kõla (p. 2), soov eristada perekonnanime, kui see on liiga laialt tarvitusel (p. 3), soov mitmest perekonnanime teisendist tarvitada ainult üht perekonnanime (p. 5), siis loomulikult ei saa perekonnanime eestistamisel võtta endale uueks perekonnanimeks sellist, mis annab jällegi põhjust muutmiseks oma halva kõla, liiga laialt tarvitusel olemise jne. tõttu. Samuti ei saa uue perekonnanime võtta tuntud tegelase või üldtuntud sugukonna perekonnanime, sest Nimekorralduse seaduse § 13 järgi võib siseminister sellisel korral keelduda muutmast perekonnanime.

Seaduseandja, hõlbustades perekonnanimedega eestistamist maksude ärajätmisega, tõmbas siiski piiri sellele hõlbustusele: maksud jäävad ära (arvatud välja „Riigi Teatajas“ kuulutamise maks) kahe aasta jooksul, arvates seaduse kehtimahakamise päevast. Seega taheti anda tõuget perekonnanimedega eestistamisele, sest kui see maks üldse oleks jäetud ära, läheks asi edasi samuti tigussammul, nagu seni. Meie inimesed käivad kahjuks veel tihti põhimõtte järgi: „miks ma pean täna tegema seda, mida ma võin teha sama hästi ka homme!“ Minu arusaamise järgi seda küllalt pikka kaheaastast tähtaega ei pikendata, sest on selge, et kui nüüd ei suudeta asjale hoogu anda, siis ei suudeta seda teha ka hiljem. Seda tuleks meenutada kodanikele ja neid virgutada ülesäämiseks ülehõlme teotsemise põhimõttest.

Kui seaduseandja vabastas kodanikke maksudest perekonnanimedega eestistamisel, siis tegi tema seda kahel motiivil: 1) eestlasel olgu eestipärane perekonnanime ja 2) võõrkeelsed perekonnanimed pole eest-

laste enda võetud, vaid on neile pandud. Sel puhul lubatagu mulle mõned märkused. Perekonnanimi „Lilleoja“, „Roosiorg“ jne. on küll väliselt eestipärased, vähemalt kujult ja kõlalt, kuid nad pole seda sisult ja tuletavad meelde perekonnanimesid „Blumenbach“ ja „Rosenthal“. Omal ajal armastati selliseid perekonnanimesid, neid loeti poeetiliseks ja romantiliseks. Meie ajale ja meile tunduvad nad magusadena, võõrastena, vaatamata oma eestipärasele kujule. Muidugi ei saa perekonnanimede eestistamisel selliste perekonnanimede võtmise sooviavaldisi valitud uue perekonnanime tõttu lükata tagasi — nad on eestipärased, kuid võiks kodanikele soovitada võtta vähem magusamaigulisi perekonnanimesid. Seaduse eesmärk on anda eestlasele eestipärane perekonnanimi; venelane, sakslane, rootslane, lätlane jne. jäägu oma perekonnanime juurde. Pole mingi häbiasi olla venelane, sakslane jne., häbist võib aga küll juttu olla oma rahvuse salgamisel (mis alati toimub teatava kasu taotlemise sihiga) ja seks perekonnanime muutmisel. Ja kui arvatakse, et ümberrahvustamine algab perekonnanime muutmisega, siis on see suur eksitus. Väline silt ei muuda vaimu. Olukorranimesed aga pole väärtuslikud ei endale ega ühiskonnale.

Perekonnanime muutmine on tähtis toiming. Selle otsustamine, eriti uue eestipärase perekonnanime valik ei tohiks toimuda ülepeakaela, sest selle valikuga seotakse mitte ainult ennast, vaid ka järglasi. Ei tohi asuda seisukohal, et kui uus perekonnanimi ei meeldi, siis võib teda jälle muuta. Perekonnanimi pole särk, mida võib vahetada kord päevas või nädalas. Siseministeerium, kelle poole on mõnel korral pöördutud sooviavaldusega muuta muudetud perekonnanime, selliseid

palveid ei rahulda, kui seks pole väga kaaluvaid põhjusi.

Võib olla oleks olnud õiglasem, kui samade soodustuste osaliseks, nagu perekonnanimede eestistamised, oleks saanud ka perekonnanimede muutmised nende halva tähenduse tõttu, sest ka nende suhtes peab ütleva, et nad pole võetud vabal tahtel, vaid on antud sunniviisil. Võib olla, et selline soodustus kord ka pannakse kehtima.

Mis nüüd puutub nimedesse, siis tuleb kõigepealt tähendada, et sõna nimi pole valitud kõige õnnelikumalt, eesnimi oleks olnud kahtlemata selgem. Kuid meie seaduseandluses on termin „nimi“ eesnime mõttes juba lõõnud läbi ja seda tuli arvestada.

Nimede eestistamise kohta kehtib kõik, mis on ülal tähendatud perekonnanimede kohta. Nimede muutmine toimub üldiselt Nimekorralduse seaduse järgi samade põhimõtete alusel, nagu perekonnanimede muutmise, vaid selle vahega, et nime muutmine puudutab ainult üht isikut ja mitte kogu perekonda, ja et nimede jaoks loomulikult ei saa seada sisse kaitseregistrit. Nimede suhtes tuleb pidada kinni üldisest nimede kohta kehtivaist eeskirjust, mille järgi näiteks ei saa anda tütarlapselise poeglapse nime ja ümberpöörduvalt.

Kuna avaldiste vastuvõtmine ja edasi-toimetamine toimub kodanikkude huves, ilma et seadus kohustaks omavalitsusperekonnaseisuametnikke seda tegemast, siis langevad posti- ja saatekulud kodanikele, ja ainult juhtumil, kui omavalitsuse esinduskogu otsustab need kulud võtta omavalitsuse kanda, võib avaldiste edasisaamine ühes lisade ja rahaga toimuda omavalitsuse kulul.

Tulikahjud linnades ja alevs ja nende kaitse ümberkorraldamise võimalused keemilisest küljest.

A. Kimmel.

Vana, „ajaloolise“ tõsiasjana on ammu tuntud, et meie linnade ja alevite puuehitiste domineeriv arhitektooniline põhijoon on alati avanud ja avab ka tulevikus suurimaid võimalusi massiliste tulikahjude tekkimisele.

See ilmnes kujukalt vabadussõja ajal, mil vaenlase kahuritule mõjul Narva Juhkentali linnaosa, kus oli 203 elamut

ühes kõigi kõrvalhoonetega, 25. aprillil 1919 muutus poole päevaga tuha- ja rühunnikuks, olles samal ajal võrdlemisi süütuks avamänguks tulevasele suurele õhusõjale, tema lõhke-, gaasi- ja süütepommidega

Pärastpoole kordus sama pilt, kuigi vähemas maastaabis, Piirisaare ja tänava kevadel Tapa vanalinna massilises tule-

möllus, jättes enam tahaplaanile üksiktulikahjusid, nagu Tallinna Laenu-panga maa ja ja Tartu Hoppe' vildivabriku ja teisi kohaliku tähtsusega tuleõnnetusi. Viimased, kui üksiktulikahjud evivad nii tulekaitsetehnilise, kui ka tulekaitse-üldkorralduse mõttes vaid lokaalse tähtsuse, olles võimalikud igal ajal ja hoonete igasuguste seinamaterjalide juures.

Seejuures on nende algpõhjused sageli väljaspool inimitahte valdkonda ja tegu-võimet.

Kuid ainult puuehitiste massilise levi-ku korral on olemas maksimaalne riisiko, et ebasoodsate ilmastikuolude, tuletõrje-meeskonna juhtide korraldamisvõime puuduse ja oskamatusel puhul üksiktulikahju muutub masendavaks ja kõiki haaravaks tulemõlluks.

See puuelamute püstitamise hoog, mis sai oma alguse vabadussõja algpäevil kõikjal valitseva korterikriisi mõjul on aastate jooksul võtnud ikka enam hoogu, jättes tahaplaanile teisi, kõrgeväärtuslikke ehitusmaterjale, olgugi, et viimased oma tulekindluse, aegumise ja moodsa elukomforti suhtes on puust kui ehitusmaterjalist kaugelt paremad.

Hinna vahe, mis üldiselt ei tarvitse olla niivõrd suur ja masendav, on meie ehitajale ta konservatiivse ilmavaate ja elukäsitluse juures ja alati mitte just otsustarbekohase kokkuvõtte tõttu otsustavad tegurid.

Kõrgemal määral on siin süüdi ka meie tsemendipoliitika, mis, koormates impoorteeritavat välistsementi kõrge keelutolliga, võimaldab kodumaa monopoliseerunud tsemenditööstusel dikteerida siseturul hindu, millised ületavad kaugel rahvusvahelisel tsemenditurul kehtivaid norme.

Meie tsemendi kõrge hind sunnib selle moodsa ja kõrgeväärtusliku sideaine tarvitamist piirama viimse võimaluseni, et kapitaalsedki ehitised ähvardavad variseda üle öö kokku.

Puuelamute püstitamises on Tallinnal, kui pealinnal otsustav tähtsus. Siin saadud ehitusteadumused, hoonete tüübid ja normid on eeskujuks vähemaile provintslinnadele.

Tallinna Linna Statistilises Aastaraamat 1934 leidub huvitavaid andmeid linna ehitustegevusest. Niihästi elamute püstitamise hoog, kasustatavate materjalide liik on tundeliseks baromeetriks meie majandusestu tõusule ja mõõnale, kui ka üldsotsiaalse heaolu ja komforti seisule.

1918.—1933. a. Tallinnas lõpetatud uued elumajad jaotus seinte materjali järgi.

Aastad	Maja seinte materjal										Kokku	
	Kivi						Puu	Savi	Laud, vahel aegupuru, põlevkivituhk	Sega		
	Paas	Telliskivi	Silikaatkivi	Šlakkkivi	Betoon	Sega						
1933	2	3	3	—	1	15	24	217	—	22	2	265
1932	4	16	11	—	3	5	39	246	—	29	2	316
1931	—	17	5	2	3	10	37	197	—	32	7	273
1930	19	11	9	2	5	16	62	120	—	15	17	214
1929	16	6	1	—	1	2	26	104	1	7	10	148
1928	14	4	2	—	—	5	25	107	1	11	13	157
1927	8	—	—	—	1	—	9	70	—	5	12	96
1926	6	2	—	—	2	1	11	42	—	5	12	70
1925	17	3	—	1	11	1	33	46	1	6	14	100
1924	17	4	—	—	4	1	26	41	—	—	7	74
1923	14	2	—	—	2	1	19	52	—	—	7	78
1922	1	1	—	—	5	—	7	9	—	—	1	17
1921	1	—	—	—	—	—	1	2	—	—	1	4
1920	1	1	—	—	—	—	2	5	—	—	1	8
1919	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	3
1918	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2

Nagu arvud näitavad on uute elamute püstitamine meie noore „Gründertumi“ ajal täitsa soikus. Alles siis, kui esimesed kriisivapustused 1923. a. keskel kerisid esile, algas ehitustegevuse elavnemine, mis jälle vaibus 1926.—1927. a. kärbaturu võrdlemisi kõrge konjunktuuri mõjul.

1928. a. algav suur ülemaailmne depressioon sunnib ka meil vabu kapitale voolama peamiselt ehitusis, mille tagajärjeks on enneolemata intensiivne elamute püstitamine.

Siinjuures on iseloomulik, et kapital endisil aastail avaldas kalduvust investeerida enam pävivamaisse ehitusis.

Nii tuli 1921. a. 1 kiviellamu kohta 2 puuelamut, 1925. a. — 33 kiviellamu kohta 46 puuelamut, 1931. a. — 37 kiviellamu kohta 197 puuelamut ja 1932. a. oli 267 uuest elamust 24 kiviellamut!

Järelikult on 80% uusist elamuist ehitatud puumaterjalist, milline asjaolu on tulekaitse seisukohalt äärmiselt tõsine.

Üldjuhena toimub puuelamute püstitamine peamiselt linnade ääri, aguleis, vanade, südalinnaosade kohta maksab üldiselt puuelamute püstitamise keeld.

Tallinnas püstitati 1931. a. suurim osa uusist puuelamuist V linnaosas — 65, siis IV — 58 elamut, kuna teisis — I, II, III linnaosas püstitati 21—27 uut puuelamut.

Seega ehitatakse uusi puuelamuid eeskätt neis linnajagudes, kus eluneb kodanikkonna aineliselt vähemkindlustatud osa.

Just see asjaolu ongi aluseks, et uusis puuelamuis domineerib väikeste, 1—2-toaliste korterite süsteem.

Väikekorterite-süsteem aga kuhjab suuri inimmasse, siis palju igasugust koli, kraami väikesele põrandapinnale, suurendab antisanitaarseid ja ebasotsiaalseid nähteid, millised põhjustavad tulikahjude tekkimisi.

On kusagil sellises kokkusurutud ja inimestega keldrist räästani „kuivalt“ täiskiilutud „punkris“ tekkinud üksiktulikahju, siis hargneb see reeglipärasena suureks tulemereks.

Et kriipsutada alla meie pealinna ehituspoliitilist kontrasti teiste Lääne-Euroopa linnade omaga, tarvitseb vaid peatuda alljärgnevate arvude juures.

1932. ja 1933. a. lõpetatud uued ehitatud korterid tubade arvu järgi.

Tubade kortereis	1933. a.		1932. a.	
	Kortereid	% korterite üldarvust	Kortereid	% korterite üldarvust
1	403	29,0	442	24,0
2	644	46,9	944	51,3
3	205	14,9	303	16,4
4	78	5,7	105	5,7
5	35	2,6	38	2,0
6	4	0,3	5	0,3
7	—	—	2	0,1
8	3	0,2	1	0,1
9	—	—	1	0,1
Kokku	1372	100,0	1841	100,0

Järjekult moodustasid 1—2-toalised korterid 1932. a. kokku 75,3% ja 1933. a. juba 75,9% kogu juurdeehitatud korterite üldarvust.

Rahvusvaheliselt on Tallinna löönud rekordi 1-toaliste korterite kõrge protsendiga — 69%, temale järgneb Helsingi — 35,9%. 2-toalisi kortereid on kõige rohkem Göteborgis — 58,4%, siis Budapestis — 48,6%, Riias — 47,1%, Tallinnas vaid — 15% korterite üldarvust.

1 toale tuleb Hamburgis — 0,9 inimest, Ottavas — 1,0, Kopenhaagenis — 0,8, Riias — 1,4, Helsingis — 1,6, Tallinnas — 1,8 inimest.

Puuelamute- ja väikekorterite-süsteem, samuti ka korterite ülekoormatus elanikudega soodustavad paratamatu järjekindlusega tulikahjude üldarvu kasvamist.

Eesti Statistika Kuukirjas 1927—1934 avaldatud andmed tulikahjude üldarvu kohta linnas ja maal 1926—1931 näitavad selle arvu otse mõtlemapanevat tõusu.

Tulikahjude üldarv 1926—1933.

	Aastad							
	1933	1932	1931	1930	1929	1928	1927	1926
Maal	961	1010	1031	992	930	603	706	735
Linnas	271	263	290	321	248	177	193	220
Kokku	1232	1273	1321	1313	1178	780	899	955

Rida tulikahjusid likvideeriti alguses või avastati enne, kui suutsid tekitada mainimisväärilist ainelist kahju.

Arvates neid maha, saame tegelikult ainelist kahju tekitanud tulikahjude arvu.

Ainelist kahju tekitanud tulikahjude arv 1926—1933.

	Aastad							
	1933	1932	1931	1930	1929	1928	1927	1926
Maal	882	950	981	935	872	578	675	714
Linnas	186	157	194	202	158	121	144	155
Kokku	1068	1107	1175	1137	1030	708	819	869

Tulikahjude arvu progresseeruvale tõusule maal aitab kahtlemata tublisti kaasa üldine majanduslik kitsikus, ülekoormatus võlgadega jne.

Linnades on teadlik ja kavatsatud süütamine raskem. Eluhoone omaniku aineeline seisund on enam-vähem teada, ta tegevus ja ettevalmistustööd rohkem jälgitavad, kui maal metsakolkais.

Sama kuukiri püüab analüüsida ka linnades ja aleveis 1931. a. olnud tulikahjude põhjusi (vt. tab. lk. 57).

Nagu näha, on 1931. a. registreeritud üle riigi linnades ja aleveis 290 mitmesugust tulikahju, millest ainelist kahju tekitasid 194 tulikahju 498 534 kr. väärtuses.

Eelmisel, 1930. a. registreeriti üldse 321 tulikahju, neist tekitasid ainelist kahju 202 tulikahju 1 806 249 kr. väärtuses.

Tuleb teha teravat vahet üksik- ja masstulikahju vahel. Nii ühel, kui teisel on omapärsed, erinevad vormid, alguse põhjused ja lokaliseerimise viisid.

Üksiktulikahjude reas moodustavad tulikahjud inimeste hooletuse läbi kaaluva vaima ja suurima osa.

1931. a. tekis tervelt 52,6% ainelist kahju tekitanud tulikahjudest inimeste hooletuse tagajärjel. Sellele järgnevad

Tulkahtud tekkimise põhjuste ja kahjusummade järgi 1931.

Aasta-aeg	Hooletus			Korratud tuleasemed			Sädemed, tahma põlemine			Pikne			Süttamine			Arvatav süttamine			Teadmata			Kokku			
	Üldse	kahjuga	kr. summa	Üldse	kahjuga	kr. summa	Üldse	kahjuga	kr. summa	Arv	Üldse	kahjuga	kr. summa	Arv	Üldse	kahjuga	kr. summa	Arv	Üldse	kahjuga	kr. summa	Arv	Üldse	kahjuga	kr. summa
Talv	47	30	59 353	13	9	19 683	15	6	1 370	—	—	—	4	2	15 060	1	1	1 620	10	9	16 719	57	—	—	113 805
Kevad	31	22	101 495	9	7	2 655	14	5	13 650	—	—	—	2	2	23 500	—	—	—	14	11	18 478	47	—	—	160 778
Suvi	24	20	96 299	4	2	5 430	9	4	3 577	3	2	13 982	5	2	1 587	1	1	5 830	10	7	52 758	38	—	—	179 463
Sügis	40	30	20 511	5	2	672	9	2	140	—	—	—	8	7	11 796	2	2	4 572	10	9	6 800	52	—	—	44 491
Kokku	142	102	227 658	31	20	29 440	47	17	18 787	3	2	13 982	19	13	51 943	4	4	12 022	44	36	94 755	194	—	—	498 537
1930. a.	168	116	3853 58	14	12	5 768	41	13	36 815	1	1	1 109	29	15	82 677	11	9	40 702	57	36	1 253 760	202	—	—	1 806 249

tulikahjud mitmesuguste korstnate, lõõride, küttekollete vigade tõttu.

Alljärgnevast tabelist (lk. 58) selguvad tulikahjude tekkimise põhjused Tallinnas 1924.—1931. a., kusjuures 1931. a. 131 tulikahju tekitasid 285 978 kr. ja 1930. a. 119 tulikahju — 1 107 000 kr. kahju. Hooletus, mis Tallinnas 1931. a. põhjustas 28 tulikahju, kuulub oluliselt inimpsühholoogia valdkonda, väljendudes kõige raskemini distsiplineeritava sotsiaalse kihi — naiste ja alaealiste juures.

Nõrk vastutustunne, hoolimatus, hädaohu võimaluse alahindamine on ikka ja

alati põhjustanud suuri katastroofe ja teeb seda ka tulevikus.

Hea hingearst suudaks siin ära teha paljugi, karistused, ka kõige karmimad, üksi ei aita.

Tuleb kriipsutada alla, et lampide, priimuste, eriti aga kergsüttivate vedelikkude, nagu eetri, bensiini, bensooli plahvatused on tekkinud suuremaltjaolt seetõttu, et laiemad rahvahulgad ei tunne nende ainete omadusi. Unustatakse järjekindlasti, et näiteks bensiini omaduse — kergesti aurata — tõttu on õhk, eriti suvel, garaažes, köökides, õlikeldreis, masinaruumes alati küllastatud bensiiniaurudest.

Olles raskemad õhust, hoiduvad auruilved põranda ligidusse. Sealt rulluvad nad, aetuna õhuvoolest, edasi, täites kõik lühud, madalikud, kuni puutudes nii ehk teisiti kokku tulega, plahvatavad, kas või sootuks eemalasuvas ruumis.

On kuskil bensiiniplahvatusest tekkinud leegid, siis unustatakse, et bensiin on kaugelt kergem, kui vesi.

Kerkides veepinnale põleb ta edasi, levides ja haarates tuldvõtvaid esemeid.

Kõigi kergplahvatavate õlide süttimisel tuleb teha kustutustõid eriti seks ehitatud keemiliste kustutusaparaatidega, liiva raputamiseega ehk vaipadega tulepesa kinnikatmisega. Kuivõrd kahest viimati mainitud abinõust on ka tegelikult kasu — on veel küsitav. Tõsiselt tuleksid arvestada vaid keemilised kustutusaparaadid, nagu „Total“, „Minimax“ jne.

Suur on ka korratute korstnate, lõõride ja tahmapõlemisist tekitatud tulikahju aine line kahju.

1931. a. oli linnades ja aleveis 37 sellist tulikahju, kusjuures aine line kahju tõusis 48 177 kroonini, 1930. a. — 25 tulikahju, kusjuures aine line kahju tõusis 42 583 kroonini. Kasustades Saksa tule-tõrje eriajakirja „Zeitung für Feuerlöschwesen“ nr. 3 — 1934, peatume ahjude ja lõõride plahvatuse põhjusil.

Ahjude, lõõride ja korstnate plahvatusest tekivad siis, kui esialgne puudest tehtud tulepesa kaetakse tiheda kivisöe-, turba-, briketi- või põlevkivikihi-ga.

Kütteenest tekkivad kütteenest ei saa põleda ära tule vaba leegi nuudumisel. Nad täidavad ahjulõõride käike, korstnaõõsi. Niipea kui aga alumisest tulepesast tekkivad leegid suudavad tungida läbi pealmisest kattedehist — süttivad

Tulikahjud tekkimise põhjuste järgi 1924—1931.

Aastad	Tulikahju tekkimise põhjused																	
	Süttamine	Korradud korstnad, suitsulõõrid ja tu-teasemed	Gaasiplahvatus	Isestittimine	Südemed	Puudulik järelevalve kütmisel	Lampide, küünalde ja tuliikkkude hooletu käitlemine	Lampide ja priimuste plahvatus	Tubaka-suitsetamine	Palava tuha, sitte ja tukkide hooletu hooldamine	Muud hooletused	Tuleasemete liigkütmine	Pikselöökk	Elektrivool	Tahnapõlemine	Teadmata	Väljakutse polnud (tulikahju)	Kokku
1931	—	22	4	4	4	18	7	5	—	7	3	—	1	6	26	16	8	131
1930	5	2	9	4	3	16	2	1	—	3	13	3	1	1	27	18	5	119
1929	3	7	3	3	4	17	16	5	—	4	2	11	—	3	34	21	5	138
1928	4	12	2	1	2	12	3	2	1	2	9	6	—	6	21	15	4	102
1927	1	16	5	3	5	13	4	5	3	1	9	6	—	3	19	10	—	103
1926	3	10	4	1	4	11	9	2	1	5	4	6	—	1	28	17	—	106
1925	2	17	7	2	5	5	8	1	2	3	9	1	—	1	28	16	—	107
1924	4	6	2	—	6	7	2	5	2	2	13	1	—	—	22	16	5	93

momentaanselt ka ahjuõõneis ja -lõõres olevad põlemata küttegaasid tugeva plahvatus efektiga.

Et vältida kütteseadmete plahvatusi, ei pea kunagi katma tulepesa täielikult söebrikettide ja teiste kütteenetega. Tuleb hoolitseda, et oleks alati olemas vaba leek, et tekkivail küttegaasel oleks võimalus põleda ära tuleleegi mõjul küttesa vahetumas lähiduses.

Ahjude plahvatused tekivad ka siis, kui alumine õhuläbivooluiks suletakse vara. Senikaua kui restil ja ahju põrandal olevad söed pole suutnud täielikult põleda läbi, ei tohi alumist õhuläbivooluust mitte kunagi sulgeda.

Edasi on ahjude ja lõõride plahvatusi tekkinud juhtumeil, kui ahjus põletati suuremal hulgal õlidest ja põrandavahetamisaineist läbiimbunud lappe, nartse jne., ehk jälle, kui ahi koormati suure hulga hoovlilaastude, saepuru, päklikoor-te ehk hagudega — üldse ainetega, mis tekitavad suurel määral plahvatavaid gaase.

Noid aineid tuleb põletada ettevaatlikult ja väikeste hulkadena.

Arvestades, et suur osa tulikahjude algpõhjusi kuuluvad meile juurdepääsmatu psühholoogia valdkonda, et inimeste kuritahtlikkus on alaliselt huvitatud kindlustussummade hankimisest ja et inimene tihti teadmatutes kutsus esile katastroofi, on hakatud otsima abinõusid, kuidas puu ehk teiste tuldvõtivate ehitusmaterjalide ja esemete süttimise korral oleks võimalik tulikahju kui mitte absoluutselt vältida, siiski teda võimalikult lokaliseerida üksiku tulepesaga, kuni jõuab kohale alarmitud tuletõrje ja asub kustutustööle.

Oluline on siin kiire alarm ja tuletõrjemeeskonna päralejõudmine. Tallinnas, kus tuletõrje side- ja liiklemisvahendid meie olude kohta on eeskujulikemaid ja valvemeeskond alati käepärast, likvideeriti 1931. a. 82 tulekahju ehk 62,0% tulekahjude üldarvust 0—1 tunni jooksul, 33 tulekahju ehk 25,5% tulekahjude üldarvust — 1—2 tunni jooksul.

(Järgneb.)

Riigikohtu otsuseid.

Kassatsioonikaebusest kaebusele müüdnud hobuse passi edasiandmatajätmise asjas.

31. jaanuaril 1934 arutas Riigikohtu kriminaalosalakond Ida-Marie Sule' abielumehe Karl Sule' kassatsioonikaebust Tartu-Võru Rahukogu otsuse peale 7. novembrist 1933 Ida-Marie Sule' süüdistuses RNS § 29 järgi.

Tartu-Võru Rahukogu kinnitas 7. novembril 1933 Tartu 3. jaoskonna rahukoh-tuniku otsuse, millega Ida-Marie Sule on tunnustatud süüdi selles, et tema 17. veebruaril 1933, müües Jaan Kits'ele hobuse, mille pass oli kirjutatud tema nimele, ei muretsenud, hoolimata Kits'e nõudmisest, viimasele tähendatud hobuse passi, ja oli

selle eest karistatud RNS § 29 põhjal hobusepasside-määruse rikkumise eest kümnekroonise rahatrahviga, maksujõuetusel aga kolmepäevase arestiga. Kassaator Ida Sule' abielumees Karl Sule palub tühistada rahukogu otsuse KKS § 1 ja RNS § 29 rikkumise pärast, seletades oma kaebuses järgmist: 1) ei hobusepasside seaduses (RT 89 — 1932) ega selle seaduse põhjal antud hobusepasside-määruses pole nähtud ette mingit sanktsiooni selle seaduse või viimase põhjal antud määruse rikkumise korral, mispärast kohtul pole õigust nende rikkumise eest kedagi karistada; 2) rahukogu otsuse põhjusist olevat näha, et Ida Sule'le on määratud karistus RNS § 29 järgi õieti võõra hobuse müümise eest, mida aga see § ette ei näe.

Kuulanud asja esituse ja prokuröri arvamuse, leiab Riigikohus, et RNS § 29 järgi valitsusvõimude kui ka omavalit-

susasutiste seaduslike korralduste, nõudmiste ja määruste mittetäitmise eest trahvitakse süüdlasi, kui selles seaduses pole määratud teist trahvi, arestiga mitte üle kuu või rahatrahviga mitte üle 100 kr. Käesoleval juhtumil pole nähtud ette mingit karistust hobusepasside-seaduse ja määruse rikkumise eest, ega pole esitatud kellegi võimu poolt nõuet Sule' vastu selle seaduse või määruse alusel, mispärast selle seaduse ja määruse rikkumine ei kuulu RNS § 29 ettenähtud süütegude hulka ega või KKK § 1 põhjal olla kriminaalkohtu arutusaineks. Neil põhjusil ei või kaevatud otsus jääda jõusse, vaid tuleb tühistada ühes rahukohtuniku otsusega ja käesolev süüdistus lõpetada.

Käsitelles KKS § 174, otsustas Riigikohus tühistada Tartu-Võru Rahukogu otsus 7. novembrist 1933 ja lõpetada süüdistus RNS § 29 järgi süüteo koostise puudumisel.

Kirjandus.

Asja Riigi Teatajas ilmunud Riigi hangete seadusele, mis kehtiv ka omavalitsuste hangete kohta, on Kohtuministeriumi nõunik J. K a i v ja Kaitseministeriumi juriskonsult E. L e i t h a m m e l koostanud seletused ja kavatses seda avaldada ühes kõigi hankeisse puutuvate muude seaduste ja määrustega Riigi hangete seaduse kehtimahakkamiseks, s. o. 1. oktoobriks 1934.

Seletuste koostajad paluvad asutisi ja isikuid, kel tegemist tähendatud seadusega, teatada lahkesti neist eeskirjust, mis ei tundu küllalt selgetena, ja kõigist küsimusist, mis võivad kerkida esile seaduse käsitlemisel, et oleks võimalik neid asju kavatses väljaandes tarvilikult selgitada.

Küsimused palutakse saata aadressil J. K a i v, Kohtuministerium või E. L e i t h a m m e l, Kaitseministerium.

ELL tegevusest.

ELL juhatuse koosolekul 7. juunil 1934 kandis A. M a r a m a a ette oma arvamused laenu-hoiukassade linnakassade juurde asutamise otstarbekohasusest. Kuulanud need, otsustati pooldada laenu-hoiukassade asutamist linnakassade juurde ja paluda A. M a r a m a a'd koostada sellise laenu-hoiukassa normaalpõhikirja kava.

V. S m e t a n i n kandis ette Ehitustegevuse korraldamise dekreedid kava, milles on nähtud ette kehtiva Ehitusseaduse mõnede paragrahvide muutmine, täiendamine ja kustutamine.

Kuulanud seda, otsustati pärida ELL liikmete arvamusi selle kohta ja pa-

huda teedeministrit viivitada dekreedile käigu andmisega 1. juulini 1934.

Võeti teadmiseks Riigi Raudteevalituse abidirektori H. P e r n a' kiri, milles viimane tänab ELL temale avaldatud poolehoidu ja lahkuse eest tema asudes Teedeministeriumi Maanteede- ja Ehitusosakonna direktori kohal.

Võeti teadmiseks Põllutöoministeriumi eitav vastu ELL märgukirjale, milles paluti keelata eksporttapamajule tappa loomi ja müüa lihasaadusi.

Võeti teadmiseks Põllutöoministeriumi eitav vastus ELL märgukirjale, milles

paluti vabastada tapaloomade pealt võetavast riigimaksust kõik tapetud loomad, mis lähevad oma tarvituseks.

Eesti Omavalitsuste Teenijate Liit pöördus ELL poole palvega aidata kaasa, et omavalitsusteenijaile võimaldataks suvepuhkust ühtlaselt kõigis omavalitsusis.

Kaalunud küsimust ja arvestanud koosolekul esitatud informatsiooni, mille järgi see küsimus on lahendatud igas linnas ja alevis kohalikkude olude ja võimaluste kohaselt, otsustati jätta iga linna- ja alevivalitsuse enda otsustada, kuidas võimaldada oma teenijaile suvepuhkust.

Et omavalitsusile võimaldada osaliseltki katta perekonnaseisuametite ja orvukohtute tegevusega seotud kulusid, otsustati pöörduda Siseministeeriumi poole palvega muuta vastavaid seadusi selliselt, et avaneks võimalus maksustada omavalitsuste heaks perekonnaseisumuudete registreerimisi ja orvukohtute toiminguid.

Vastava maksuseaduse põhjal on linnavalitsusil õigus võtta linnas asuvailt tööstusettevõttele kinnisvarade hindamise maksu kuni 2% aastas kinnisvara väärtusest, kuna aga alevivalitsusil, kel on täita samad kohustused, mis linnavalitsusilgi, võivad võtta ülaltähendatud maksu ainult kuni 1% aastas.

Arvestanud ülaltoodut, otsustati paluda Siseministeeriumi, et muudetakse vastava dekreediga alevite hindamismaksu seadus 9. augustist 1917 ja et alates 1. aprillist 1934 pandaks alevite kohta maksma täiel määral linna maksuseaduse hindamismaksu puutuvad §§ 4—29, viimane arvatud kaasa.

ELL esindajatekogu koosolek peeti 8. juunil 1934 Haapsalus, Linnavalitsuse ruumes.

ELL esimees A. Uesson, avanud koosoleku, avaldas Haapsalu linnavalitsusele, eesotsas linnapea H. Alveriga, tänu lahke kutse eest pidada koosolek me vanimas suvituslinnas, Haapsalus, ühtlasi ka heameelt võimaluse eest järgida sellele kutsele.

Vihjates uususele, mille järgi ELL esindajatekogu koosolekuid juhatavad ELL esimees, abiesimehed ja selle linna linnapea, kus koosolek peetakse, valiti ühelhäälel ELL esimehe ettepanekul koos-

oleku juhatajaks veel Haapsalu linnapea H. Alver.

Haapsalu Linnavolikogu juhataja I ase-täitja J. Lipstok tervitas ELL esin-dajatekogu Haapsalu linna nimel, väljen-dades rõõmu, et esmakordselt on kogune-nud Haapsallu nii palju omavalitsustege-lasi, soovis koosolekule edu ja et koosole-kust osavõtjad viiksid Haapsalust kaasa parimaid muljeid.

Kinnitati ühelhäälel ELL 1933./34. a. rahaline aruanne, mille järgi tasudeks kul-lus 3860 kr., kantsleikuludeks — 486 kr. 63 s., abijõudude palkamiseks — 215 kr., sõidu- ja päevarahadeks — 1427 kr. 50 s., rahvusvaheliste ühingute liikmemaksudeks ja Balti riikide linnadeliitude vahelise ko-mitee kuludeks — 781 kr. 62 s., ajakirja „Linnad ja Alevid“ väljaandmiseks — 1570 kr. 88 s., esindus-, ettenägemata ja erakorralisiks kuludeks — 622 kr. 88 s., seega kokku 8964 kr. 51 s. kulusid. Tulusid saadi liikmemaksust 8438 kr. 77 s., ajakirjast „Linnad ja Alevid“ — 1376 kr. 85 s., mitmesuguseid tulusid — 57 kr. 26 s., seega kokku 9872 kr. 88 s. tulusid.

Möödunud majandusaasta lõppes üldi-selt jäägiga 908 kr. 37 s., milline summa arvati tagavarasummade hulka.

Selle järele avaldas ELL esimees A. Uesson tänu Siseministeeriumi Administratiivosakonna direktorile E. Dolfile ja sama osakonna linnaa-jaude juhatajale K. Hendrikson'ile, samuti ka Kohtuministeeriumi Kodifikat-siooniosakonna nõunikule J. Kles-men'tile heatahtliku suhtumise eest ELL kavatsusile ja püüdeile, kui ka toetuse ja kaasabi eest nende elluviimisel.

Praeguste volikogude kestvuse ajaks otsustati valida ELL juhatusse 12 liiget, kellest kaks oleks alevite esindajate hulgast.

ELL juhatusse liikmete kandidaatideks esitati H. Alver — Haapsalu, H. Avik-son — Rakvere, A. Einmann — Kunda, J. Jaaska — Suure-Jaani, O. Kask — Pärnu, J. Luts — Narva, A. Maramaa — Viljandi, L. Mühl-bach — Nõmme, F. Suit — Võru, A. Uesson — Tallinn ja K. Virma — Tallinn.

Lahtisel hääletusel *en bloc* valiti ühel-häälel juhatusse liikmeiks esitatud kandi-daadid.

Praeguste volikogude kestvuse ajaks

otsustati valida ELL revisjonikomisjoni 3 liiget ja 1 asetäitja.

ELL revisjonikomisjoni liikmete kandidaatideks esitati R. Moormann — Tallinn, O. Tasso — Antsla ja H. Tuskasam — Nõmme, asetäitja kandidaadiks — E. Rosenbergh — Rakvere.

Lahtisel hääletusel *en bloc* valiti ühelhäälel ELL revisjonikomisjoni liikmeiks ja nende asetäitjaks esitatud kandidaadid.

ELL esindajaks Riigi Tervishoiunõukokku valiti ühelhäälel A. Uesson — Tallinn.

ELL esindajaks Riigi Hoolekandenõukokku valiti ühelhäälel J. Jaaska — Suure-Jaani, H. Soo — Pärnu, F. Suit — Võru ja A. Uesson — Tallinn.

ELL esindajaks Suvituskohtade ja Supel- ning Terviseparandusasutuste Keskkorraldusse valiti ühelhäälel O. Kask — Pärnu, viimase asetäitjaks H. Alver — Haapsalu ja J. Luts — Narva.

ELL esindajaiks sihtasutise „Eesti Lastekaitse“ nõukokku valiti ühelhäälel H. Avikson — Rakvere ja G. Rebane — Tallinna linnanõunik.

ELL esindajaiks sihtasutise „Fenno-Ugria“ nõukokku valiti ühelhäälel V. Smetanin — ELL büroo juhataja ja K. Tammiste — ELL sekretär.

ELL esindajaks Tuletõrjekapitali Komiteesse valiti ühelhäälel L. Mühlbach — Nõmme.

ELL esindajaks Lennuasjanduse Komiteesse valiti ühelhäälel A. Maramaa — Viljandi.

ELL esindajaks tehnikamuuseumi asutamise komiteesse valiti ühelhäälel E. Lohk — arhitekt, Tallinna linnaplani revident.

ELL esindajaks Geodeetilise Komiteesse valiti ühelhäälel L. Mühlbach — Nõmme.

ELL esindajaks Metsahoiukomiteesse valiti ühelhäälel O. Kask — Pärnu.

Haapsalu linnapea H. Alver esitas lühikese ülevaate Haapsalu linna majapidamisest, eriti viimaste aastate kohta.

Hoolekandeseaduse reformi põhilauseist refereeris F. Suit.

Kuulanud referaadi otsustati ühineda referendi arvamusega, et ebaõig-

lane kord hoolekandelise alluvuse selgitamisel on välditav vaid kogukonnaseaduse kehtimapanekuga, milline seadus looks selge ja vastuvaidlemata formaalse tunnuse abi andma kohustatud omavalitsuse kindlaksmääramisel.

Järelkoolist refereeris A. Maramaa.

Kuulanud referaadi otsustati referendi poolt esitatud resolutsioon: „ELL esindajatekogu tunnustab me rahva kasvatus ja hariduse huves hädatarvilikuks järelkooli, kui kordamisõppusi me noorile, milleks tuleks anda sundusliku järelkooli seadus, pidades seejuures silmas asjaolu, et järelkooli ülalpidamine ei muutuks omavalitsusile üle jõu käivaks“ anda ELL juhatusele kaalumiseks.

Linnade ja alevite gaasi- ja õhukaitsest refereeris arhitekt F. de Vries.

Kuulanud referaadi otsustati ühineda referendi poolt esitatud resolutsiooniga: „ELL esindajatekogu teeb ELL juhatusele ülesandeks: 1) astuda tarvilikke samme mittesalajaste õhukaitseabinõude liikide ja viiside kindlakstegemiseks; 2) võtta osa kirjanduse, loengute ja muul teel õhukaitseabinõude tutvustamisest ja propageerimisest määral, mil need abinõud ei evi salajast iseloomu; 3) astuda samme Vabariigi Valitsuse ees, et antaks tarvilikke seadusi õhukaitse otstarbekohaseks teostamiseks, kusjuures peetakse soovitatavaks, et linna- ja alevivalitsused töötaksid välja asula õhukaitseavad kohalikkude olude kohaselt.“

ELL juhatuse koosolek 29. juunil 1934 peeti Narvas, Linnavalitsuse ruumes.

ELL esimees A. Uesson, avanud koosoleku, tänas Narva Linnavalitsust, eesotsas linnapea J. Luts'uga, kutse eest pidada ELL juhatuse koosolekut Narvas.

ELL esindajatekogu koosolekul 8. juulil 1934 valitud ELL juhatus valis ühelhäälel ELL esimeheks A. Uesson'i — Tallinn, abiesimeesteks — K. Luige — Tartu ja L. Mühlbach'i — Nõmme.

ELL poolt antavad volitised ja pangatšekid otsustati tunnustada maksvaiks ELL esimehe või abiesimeeste ja sekretäri allkirjadega.

Kaalanud ELL esindajatekogu otsusel 8. juulist 1934 A. Maramaa' järelkooli käsitleva referaadi resolutsiooni, otsustati teha ülesandeks ELL büroole töötada välja koos referendiga kogu noor-

teprobleemi lahenduse alused ja esitada need ELL juhatusele järgmiseks koosolekuks.

Kaalunud ELL esindajatekogu poolt vastuvõetud resolutsiooni arhitekt F. de Vries'i linnade ja alevite õhu- ja gaasikaitset käsitleva referaadi kohta, otsustati teha ülesandeks ELL büroole kodifitseerida koos referendi ja Õhu- ja Gaasikaitsealiidu inspektoriga seaduseelnõud, millised on töötatud välja asulate õhu- ja gaasikaitse korraldamiseks.

Nõmme Linnavalitsuse ettepanekul otsustati astuda samme, et dekreediga muudetakse linnamaksuseadust koeramaksu osas, et ka ketikoerad kuuluksid maksustamisele ja et lihtsustaks registreerimist ja maksustamist nii, et see toimuks ühes raamatus.

Arutanud maanteeseaduse muutmise seaduse eelnõu, otsustati teha ülesandeks ELL büroole hankida aleviilt andmeid, kui palju on maavalitsused kulutanud viimasel kolmel aastal aleviilt läbis tavate teede ehitamiseks ja korrashoidmiseks ja kui suured summad on aleviilt läinud seks otstarbeks maavalitsuste käsutusse, et selgitada, kas on alevite huves kasulikum seada neid teede ehitamise ja korrashoidmise alal ühele alusele linnadega või jääda senise korra juurde.

Arutanud saadikute valimise küsimust eelolevale, Leedus peetavale Balti riikide linnadeliitude konverentsile, mille kodukord näeb ette 25 saadikut igalt maalt ja keda valib iga maa linnadeliit, otsustati teha linnavalitsusile ettepanek nimetada esindajate kandidaadid valimiseks ELL saadikuks ülaltähendatud konverentsile.

ELL juhatuse koosolek 18. augustil 1934 peeti Narvas, raekojas.

Kaalunud ELL büroo ja A. Maramaa' poolt väljatöötatud noorteproblee-

mi lahendamise aluseid, otsustati pöörduda märgukirjaga Haridus- ja Sotsiaalministeeriumi poole, et kutsutaks ellu noorteinspektorite keskkohat Haridus- ja Sotsiaalministeeriumi noortenõuniku näol, ühtlasi teha ülesandeks ELL büroole pärida järele ELL liikmeilt, kuidas need suhtuvad sisse küsimusse.

Arvestanud küsimuse tähtsust ja ulatust, otsustati paluda Tallinna linna vanemat kooliarsti dr. M. Püümann'i esineda spordiküsimust käsitleva referaadiga ELL esindajatekogu järgmisel koosolekul.

Kaalunud ELL büroo ja arhitekt F. de Vries'i poolt, koos Õhu- ja Gaasikaitsealiidu inspektoriga, ülesseatud põhimõtteid linnade ja alevite õhu- ja gaasikaitse korraldamiseks ja arendamiseks, otsustati tunnustada selle küsimuse lahendamine kiireks ja teha ülesandeks ELL büroole töötada välja kontaktis Õhu- ja Gaasikaitsealiidu inspektoriga gaasikaitset käsitlevat määrust, pöörduda ringkirjaga ELL liikmete poole, juhtides nende tähelepanu õhu- ja gaasikaitse korraldamise vajadusele, ja selgitada, kas linnad ja aleviil on küllaldaselt määralt varustatud gaasikaitseinstruktoritega.

Võeti teadmiseks H. Avikson'i informatsioon linnade ja alevite eelarvete ja aruannete, nomenklatuuri väljatöötamise komisjoni tööst, mille järgi see jõuab lähemal ajal lõpule.

Otsustati teha ülesandeks ELL büroole selgitada, milliseil aluseil jaotada tööborside ülalpidamise kulud linnade ja ajutiste maavalitsuste vahel.

Otsustati korraldada 1934. a. oktoobri algul Tallinnas linnade tööborside juhatajate nõupidamine.

Otsustati korraldada 1934. a. detsembri algul Tallinnas linnade raamatupidajate nõupidamine.

Kroonika.

Võru linn 150-aastane.

19. augustil 1934 pühitses Võru linn oma 150-aastase kestvuse juubelit kogu linnarahva ja hulga väliskülaliste osavõtul, eesotsas kohtuminister J. Müller'iga. Kuna päev varem peeti Võru

Linnavalitsuse kutsel Võrus ELL juhatuse koosolek, siis võttis juubelihpidustusist osa ka ELL juhatuse, peale selle veel rohkesti teisi omavalitsustegelasi.

Tänu Võru Linnavalitsuse, eesotsas linnaeape F. Suit'i ja sekretär

P. Reinmanniga, korraldamisoskusele ja -taatele möödusid juubelipidustused suurejooneliselt, jättes osavõtnuile unustamatu mälestuse Võru looduslikust ilust ja külalislahkusest.

Uus raekoda Kotkas.

Juba 1890. aastaist saadik on Kotka uue raekoja ehitamise küsimus olnud päevakorral. Maailmasõja alguseks jõudis juba küsimus kord niikaugemale, et ehitamiseks oli isegi juba tehtud laenu, kuigi algul ainult väiksemal määral. Rahutute aegade tagajärjel lükati küsimus siiski edasi, kuid tõsteti 1924./25. a. uuesti päevakorrale. Nüüd hakati moodustama erilist raekojafondi. 1929. a. valis linnavolikogu erilise raekojakomitee küsimuse kaalumiseks ja vastavate eeltööde tegemiseks. Komitee töötas välja asutiste paigutamise kava ja valis välja asukoha, milleks määrati raekoja turu idapoolne külg ühes seda ümbritseva pargiga. Selle järele kuulutati välja plaanide võistlus, millest võttis osa tervelt 41 võistlejat. Võistluste autasuks määrati 75 000 marka. Siiski ei leidunud esitatud plaanest sellist, mille eest oleks määratud esimest auhinda, vaid kaks teist ja üks kolmas. Valiti välja arhitekt E. Huttuse plaan, mida osaliselt täiendati. Selle plaani valimise kasuks rääkis muuseas kaasa asjaolu, et seda plaani on võimalik teostada osakaupa, mis praeguses majanduselises olundis osutus väga tähtsaks. Hoone koostub 6-kordsest peahoonest ja selle otsa eriliselt kuuluvast pidusaalist. Viimane otsustatigi esialgu jätta teostamata ja juurde ehitada edaspidi.

Hoone paigutatakse 4 m kõrgusele kaljule, millele viib ülesse tore trepp. Peasissekäik viib ilusasse eeskotta, millest koridorid suunduvad mitmele poole. Koridoride ääris asuvad ametiruumid. Keldrikorral asuvad elektrijaama näitusruum, mitmesugused masinaruumid ja kütja korter. Esimesel korral asuvad rahandusosakond oma eriharudega, mis Soome linnavalitsusis evib väga tähtsa koha. Esimesel korral asuvad ka töövahendus- ja hoolekandeamet, kusjuures sisekäigud neisse ruumesse pole üldisest peakäigust, vaid maja tagaküljel asuvast erikäigust. Teisel korral asuvad elektrijaama kantselei, sadama kantselei, maksuametid, rahvaraamatukogu ja lugemistuba. Kolmandal korral on raekohtu istungisaal, magistradairuumid ja linna-

fogti kontor. Neljandal korral asuvad enituskontor ja muuseum. Viiendal korral asub volikogu istungisaal, mis läbis- taab ka kuuenda korra, peale selle veel linnavalitsuse ja komisjonide istungiruumid ja linnavalitsuse kantseleiruumid. Kuuendal korral asuvad volikogu koosolekusaali rõdud ja nende kõrvalruumid, arhiivid ja muud sellised. Peale selle on veel igal korral oma tarvilikud kõrvalruumid. Neli litti ühendab kõiki kordi.

Pidusaal, mille väljaehitamine esialgu on lükatud edasi, mahutab 400 inimest, evib rõdu, tarvilikud kõrvalruumid ja ka restoraniruumi.

Peahoone ehitamine, mille teostamisele asuti, maksub ümmarguselt 7 000 000 Soome marka. Linnavolikogu otsustas asuda ehituse teostamiseks, hoolimata raskest ajast, mis mitmeti küll on ebasoodsad, kuid teiselt poolt ka nii mitmetigi eriti soodsad, eriti seetõttu, et ehitusmaterjal on odav, tööpuudus sunnib linna kulutama suuri summasid töötuile töö muretsemiseks ja seetõttu on kasulikum siis tööpuuduse vastu võitlemiseks ehitada midagi üldkasulikku, kui et kulutada summasid mingisugusele otsitud tööle.

Hoone peab vastavate kavatsuste kohaselt valmima juba 1934. a. suvel. See- ga loodab Kotka linn varsti oma asutised koondada uude ühisesse raekotta, kuna need seni on olnud laiali paisatud mitmesuguseis väga otstarbetuis hooneis.

Vajadus uue raekoja järele on olnud nii tunduv, et uue raekoja ehituse otsus tehti volinikkude poolt ühelhäälel.

See otsus evib seda-enam tähtsust, et Kotka on võrdlemisi uus linn — asutatud 1879. a. ja evib 19 000 elanikku.

Tampere linna ilustamine.

Tampere linna ilustamiseks määras linnavolikogu linnavalitsuse käsutusse 200 000 Soome marka. Sellest summast kulutatakse 160 000 marka kujude ja 40 000 marka maalide soetamiseks. Vastav summa võeti R. Vinter'i nimelisest donatsioonifondist.

Vaasa eeslinnade ühendamine linnaga.

Vaasa eeslinnade ühendamise vastu linnaga otsustas linnavolikogu anda riiginõukogule märgukirja, et kavatsetud eeslinnade ühendamine Vaasa linnaga nõrgestaks tunduvalt linna rahandust,

mistõttu pole soovitatav seda teostada praegusel ainelise kitsikuse ajajärgul, ja kuna küsimuse edasilükkamisega ei käi kaasas kuigivõrd ähvardavaid pahesid, pole küsimuse edasilükkamine hädaohtlik üldisele heakorrale.

Lahti eeslinnadesse uute ehitiste püstitamise keeld.

Lahti linnavolikogu vastava ettepaneku kohaselt keelas Soome siseminister ära uute ehitiste püstitamise Lahti eeslinnadesse. Keeld on tingitud eeslinnade ühendamisest linnaga, et hoiduda tarvilikkude linnaplaanide valmistamiseni tekkidavõivaist ehitist, mis pole pärast kohandavad lõplikele linnaplaanele. Kuna linna administratiivpiiride laiendamise ühendati linnaga ka hulk metsa, otsustas linnavolikogu seada sisse erilise linnaomavalitsuse metsaameti.

Muusikaameti asutamine Loviisas.

Loviisa linnavolikogu otsustas asutada muusikaameti linnavalitsuse juurde, kelle valitsemisele läheksid endise Loviisa muusikaühingu muusikariistad ja vallasvara.

Piimamüügi tervishoiuline kontroll Forssas.

Forssa alevivalitsus Soomes seadis sisse alevis müüdava piima tervishoiuliseks kontrolliks korra, mille järgi tervishoiuvalveametnikud kontrollivad piima rasvasisaldavust, hoidmiskõlblikkust, mustuse ja kuivainete sisaldavust. Loomaarst kontrollib piima haiguspisikute sisaldavuse seisukohast. Tähtsamate piimatootjatega lepiti kokku, et kõigi nende lautade personaal, kust piim läheb müügile, vaadatakse arsti poolt järele kord aastas. Laudad, loomad ja piimatootmisega seoses tarvitavad riistad vaadatakse loomaaarsti poolt järele kaks korda aastas.

Omavalitsustevahelise koostöö ümberkorraldamine Soomes.

Omavalitsustevahelise koostöö ümberkorraldamine Soomes on viimaseil aastail tõusnud päevakorra üheltpoolt vastavate seaduste muutmise ja teiselpoolt praktiliste vajaduste nõudel. Soomes on mitmel pool organiseeritud haiglad, töomajad ja mitmed muud ettevõtted mitme

omavalitsuse peale kokku. Selliste ühisettevõtete kohta kehtis 1932. aastani 17. novembril 1917 antud seadus, mille järgi selliseid ühisettevõtteid juhtis otsustava hääleõigusega eriline kogukondade esindajate koosolek, kuhu iga omavalitsus valis ühe kuuendiku oma volikogu koostisest ja volikogu poolt kindlaksmääratud arvu asemikke, kuid nende arv ei tohtinud olla alla ühe kolmandiku esindajate arvust. Selle tagajärjel kujunesid omavalitsustevahelised asutiste juhtimise koosolekud niivõrd suureks, et see takistas tööd, kuna oli rida ettevõtteid, milles oli osa väga mitmel omavalitsusel. Selle süsteemi nõrk külg oli veel see, et omavalitsuste esindajad valiti iga kord uued, mistõttu need polnud sugugi kursis vastava asutise tegevusega ja vajadustega, mille tagajärjeks oli, et need koosolekud, kel oli otsustav sõna öelda ettevõtete kohta, muutusid puhtformaalseks. See pärast anti 13. mail 1932 uus seadus, mis muudab ära senise korra ja jätab omavalitsusile kaunis vabad käed ühisettevõtete valitsemiseks, kohustades vaid omavalitsusi kahe aasta jooksul korraldama oma ühisettevõtteid ümber uue seaduse kohaselt. Seetõttu ongi nüüd päevakorral ühistöö reformi küsimus. Jyväskylä linna-direktor V. S u o s a l m i esines selle kohta ettepanekuga võtta selliste ettevõtete juhtimiseks tarvitusele korra, mille järgi kõrgeimaks otsustavaks võimuks oleks omavalitsuste esindajate koosolek, kelle otsustamisele kuuluksid ettevõtete suuremaulatuselised laiendamised või vähendamised, kinnisvarade omandamine ja võõrandamine, pikemaajaliste laenude tegemine jne. See koosolek tuleks kokku järjekordselt iga kolme aasta järele. See koosolek valiks lähemaks otsustavaks juhtimiseks veel erilise 9—15-liikmelise liiduvolikogu kolmeks aastaks. Seega oleks see liiduvolikogu igakülgselt kursis liidu tööga ja selle poolt ülalpeetavate ettevõtetelega. Kui osa omavalitsusil, kes kuuluvad sellisesse liitu, on ettevõttes tunduvalt suurem arv osatähti, siis tuleks seda vastavalt arvestada ettevõtet juhtiva liiduvolikogu liikmete arvu kindlaksmääramisel. Liiduvolikogu valiks siis omakord juba liidujuhatuse. Kuna siin igal liidul on kaunis suur vabadus jäetud oma juhatuse moodustamises, pole ka teada, kuisuguses ulatuses ettepanekud leiavad vastuvõttu ettevõtete juhatuste ümberkorraldamisel.

„Linnad ja Alevid“

Eesti Linnadeliidu häälekandja

▲

ilmub 1934./35. a. VII aastakäiguna, avaldades artikleid ja teateid nii kodu- kui välismaade linna- ja aleviomavalitsuste korraldusest ja elust, tutvustades nende kavatsuste ja saavutustega jne.

Ajakiri ilmub 10 korda aastas.

Numbri hind 25 s. Aastakäik (10 nr.nr.) — kr. 2.50

Saadaval ka vanemad aastakäigud.

▼

Toimetuse ja talituse: Eesti Linnadeliit, Tallinn, Pikk 6
Telefon 431-58.
